

84. Лисенко О. В. «Просвіта» та кооперативи в українському суспільному середовищі на початку ХХ ст. / О. В. Лисенко. – К.: Інститут історії України НАН України, 2008. – 180 с.
85. Рада (Київ). – 1907. – 25 січня.
86. Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (далі – ІР НБУВ). – Ф. XI. – Спр. 213.
87. ІР НБУВ. – Ф. XI. – Спр. 203.
88. Дружкова І. С. Внесок Одеси в український державотворчий рух 1917–1918 рр. (на прикладі діячів Центральної Ради та Гетьманату) / І. С. Дружкова // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету. – Вип. XIV. – Серія: Історія. – Вінниця, 2008. – С. 327–332.
89. Стасюк М. Автономія і розвиток продукційних сил на Україні / М. Стасюк. – СПб. : Друкарня Клобукова, 1908. – 31 с.
90. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні ХХ ст. / Б. Кравченко. – К. : «Основи», 1997. – 423 с.
91. Гордиенко М. Капіталізм и русская культура на Украине / М. Гордиенко // Украинская жизнь (Санкт-Петербург). – 1912. – № 9. – С. 16–31.
92. Слабченко М. Матеріали до економічно-соціальної історії України ХІХ ст. / Михайло Слабченко. – Т. II. – К. : ДВУ, 1927. – 280 с.
93. Лисяк-Рудницький І. Четвертий Універсал та його ідеологічні попередники / Іван Лисяк-Рудницький // Історичні есе. – К. : «Основи», 1994. – Т. 2. – С. 1–27.
94. Passi A. The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and constitution of regional identity / Anssi Passi // Fennia. – 164: 1. – Helsinki : Geographical Society of Finland, 1986. – P. 105–146.
95. Keating M. State and Regional nationalism. Territorial Politics and the European State / M. Keating. – New-York – London – Toronto – Sydney – Tokyo: Harvester – Wheatsheaf, 1988. – 274 p.

Региональное движение на Юге Украины: попытки создания Южно-Русской республики в 1905 г.

Проанализировано факторы появления регионального движения на Юге Украины. Описаны попытки создания Южно-русской республики в Одессе в 1905 г. Освещены взаимоотношения регионального и украинского национального движения в начале ХХ в.

Ключевые слова: регионализм, движение, республика, революция, Юг Украины

Regional movement in South Ukraine: attempts to creation the South-Russian republic in 1905

Factors of beginning the regional movement in South Ukraine has been analyzed. The attempts to creation the South-Russian republic in Odessa in 1905 has been described. Relations between the regional movement and the Ukrainian national movement has been analyzed.

Key word: regionalism, movement, republic, revolution, South Ukraine

УДК 94:656.86(477.72)“1905/1907”

О. В. Федорченко

**ВПЛИВ РЕВОЛЮЦІЇ 1905–1907 РР. НА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПОШТОВОЇ СЛУЖБИ У ХЕРСОНСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ**

На архівних джерелах та матеріалах періодичної преси висвітлюється вплив революційних подій 1905-1907 рр. на діяльність поштової служби у Херсонській губернії. Особлива увага приділяється участі зв'язківців у страйку та впливу криміногенної ситуації на функціонування поштової служби.

Ключові слова: революція 1905-1907 рр., поштова служба, періодика.

Події 1905-1907 рр. сучасні історики оцінюють неоднозначно, пропонуючи діаметрально протилежні оцінки: від бунту до революції [1, с.72]. Але ясно одне, вони вплинули на перебіг життя в імперії. Не оминули такої важливої сфери державного функціонування, як поштова служба, без злагодженої роботи якої не міг нормально існувати державний апарат.

Вплив подій 1905-1907 рр. на функціонування поштової служби у Херсонській губернії отримав деяке висвітлення у роботах з історії революційних подій в імперії, на Херсонщині [2; 3] у загальних працях з історії зв'язку [4-6], а також у дослідженнях, присвячених участі зв'язківців у загальнополітичному та професійному страйках 1905-1907 рр. в імперії та Україні [7-10]. Однак треба визнати, що дана тема недостатньо розроблена у вітчизняній історіографії і тому потребує дослідження. Звідси випливає необхідність дослідити основні аспекти діяльності поштової служби у зазначений період, що були спричинені надзвичайною ситуацією. У той же час автор не претендує на всебічне висвітлення даної проблеми, приділяючи головну увагу перебігу поштово-телеграфного страйку в губернії та впливу кримінальної ситуації на поштову службу.

Відгомін неспокою, спричинений січневими подіями 1905 р. у Санкт-Петербурзі, докотився до поштових і поштово-телеграфних установ губернії дещо із запізненням. Циркуляри, відомості начальника Одеського поштово-телеграфного округу (далі ОПТО) не дають змоги простежити факти заворушень у середовищі службовців до листопада 1905 р. [11, с.69]. Це можна пояснити низкою особливостей у становищі і характері праці поштових службовців, що зумовили деяку політичну інертність у перші місяці революції. Тут відіграло роль насамперед те, що вони були зайняті на державних підприємствах, отже, їх протест відразу був спрямований тільки проти порядків, зведених у силу державного закону. Проти якого, політично недосвідчені державні службовці не могли виступити [10, с.111-112]. Головною причиною поштово-телеграфного страйку вважають тяжке матеріальне становище більшої частини чиновників і службовців [7, с.34].

Не залишилися осторонь і взяли участь у ньому чиновники та службовці поштових і поштово-телеграфних установ Херсонської губернії [7, с.40]. Перші кроки у громадсько-політичне життя вони здійснили при обговоренні проекту майбутнього поштово-телеграфного союзу, пункти, якого включали вимоги до царського уряду. Новаторами у цій справі стали працівники Одеської поштової контори (далі ОПК). Їхні вимоги мали економічний характер: збільшення заробітної плати; зменшення кількості робочих годин; зменшення років вислуги на пенсію. Крім того, зв'язківці Одеси розсилали в інші установи «записки» та агітували приєднатися до союзу.

У Херсонській поштово-телеграфній конторі схилялися до програми працівників Московського поштамту, яка поряд з економічними вимогами висувала і політичні: звільнити міністра внутрішніх справ П.Дурново, начальника Головного управління пошти і телеграфів (далі ГУПіТ) М.Севастьянова; надати чиновникам виборчих прав; скликати установчі збори; провести вибори до Думи шляхом таємних, прямих, рівних і прямих виборів; визнати законність існування Всеросійського поштово-телеграфного союзу; ліквідувати форму, чини та ордени [12, 7 червня, с.3].

Судячи, з переписки між установами і керівництвом округу та останнім і ГУПіТ, можна зробити висновок, що керівництво управління та округу не орієнтувалося в ситуації і не передбачили масштабів майбутнього страйку та організованості підлеглих. Тому не змогли вчасно провести превентивні заходи і запобігти страйку. Так, начальник ОПТО обмежився тільки забороною збиратися працівникам ОПК в приміщенні установи для обговорення ситуації в імперії та питання приєднання до поштово-телеграфного союзу [13, арк.11]. Згодом, визнав бездіяльність начальників поштово-телеграфних округів і П.Дурново [11, с.70].

Епіцентром став Московський поштамт, його працівники оголосили страйк 12 жовтня 1905 р. Організований поштово-телеграфний З'їзд проголосив загальний страйк, який починав свій відлік від 15 листопада 1905 р. [4, с.42-43; 10, с.112]. Специфіка роботи зв'язківців давала можливість підтримувати постійні контакти між собою, тому інформація про страйк поширилася миттєво. У відомостях ГУПіТ серед вузлових пунктів страйку значилися Миколаїв, Херсон, Одеса. У цілому з 15 найбільших установ Херсонської губернії страйкували 232 чиновників, що складало 59% чиновників, нижчих службовців 336 – 76% (підрховано за [7, с.401]). Припинили роботу майже всі установи зв'язку в губернії [3, с.135,137]. Масштаби були настільки значними, що для стабілізації ситуації прибув помічник начальника ГУПіТ А.Кормілев [7, с.406].

Разом з тим, можна припустити, що не всі страйкуючі були активними учасниками й існує відсоток осіб, які стали пасивними страйкарями не з власної волі. Методи тиску і примусу були різні, від засобів словесного переконання до фізичного впливу. Ілюструє, останнє твердження, рапорт чиновника І-го розряду ОПК, датований 17 листопада 1905 р., у якому, зокрема, значиться: «Я йшов на роботу...у провулку вдарили палкою по голові та сказали: «Щоб Ви на роботу не ходили!»...» [12, 7 червня, с.3-4; 13, арк.15зв.]. В ОПК були зареєстровані випадки споювання нижчих службовців з метою їхньої лояльності до страйку [14, с.311].

На час страйку операції по прийманню, сортуванню і відповідно розносі листів проводилися в обмежених масштабах, завдяки діяльності роботи незначного відсотка не страйкуючих і штрейкбрехерів. В установах, на залізничних вокзалах і станціях збиралося десятки і сотні пудів кореспонденції [13, арк.37].

Треба відмітити, що населення проявляло співчуття страйкуючим зв'язківцям, жертвуючи гроші у страйковий фонд поштово-телеграфного союзу [3, с.135; 15, с.148]. Більше того, дві тисячі карбованців пожертвував керівник ОПТО О.Васильєв [7, с.404].

Самодержавний уряд наочно відчув на собі негативні сторони паралічу зв'язку і почав, хоча із запізненням, вживати контрзаходи. Цар 29 листопада 1905 р. видав наказ про створення надзвичайної охорони для боротьби із страйками на залізницях, пошти і телеграфі [10, с.114]. Більше того, оцінюючи всю складність ситуації, території на яких припинилися залізничний і поштово-телеграфний зв'язок, оголошувалися на воєнному становищі [16, арк.1-1зв.]. Днем раніше, міністр внутрішніх справ П.Дурново наказав усіх без виключення страйкарів звільнити. Під поняття «страйкарів» потрапляли – зв'язківці, які на вимогу начальників поштово-телеграфних округів не ставали до роботи. Вони за час страйку не отримували заробітної плати, повинні були звільнити квартири, заборонили їх впускати в установи. На звільненні посади наказав призначати нових [13, арк.20]. Уряд також пообіцяв з нового року підвищити заробітну плату [17, арк.343-343зв.].

Вжиті заходи та обіцянки похитнули лави страйкуючих, почали лунати пропозиції щодо відновлення роботи. Не надовго лідери страйкуючих переконали до продовження початої справи. Однак недостатня політична досвідченість, матеріальна скрута, саморозпуск поштово-телеграфного З'їзду, відмова від страйку більшості округів та обіцянка задовольнити основну економічну вимогу відіграли свою справу. Працівники Херсонської поштово-телеграфної контори 10 грудня 1905 р. повідомили губернатора, що відновлять роботу наступного дня, у Миколаєві теж приступили до роботи 11 грудня [12, 7 червня, с.3]. В Одесі дещо пізніше – 14 грудня [10, с.114]. До 15 грудня 1905 р. всі установи губернії приступили до роботи [8, с.67].

Щодо долі учасників страйку, не можна переносити категоричні твердження М.Псурцева на Херсонську губернію, згідно яких: «...страйк був жорстко придушений, тисячі робітників [зв'язку] були кинуті у в'язниці та відправлені у заслання, або звільнені без права прийому на державну службу» [4, с.44]. З явним дефіцитом кадрів, більшість працівників були знову прийняті на службу [13, арк.34-35,65,68,72; 18, арк.393-393зв.]. 3 квітня 1906 р. відновили попередні оклади чиновникам, яким понизили за участь у страйку [19, 9 квітня, с.2-3]. Лояльно віднеслися і до організаторів та керівників страйку. Наприклад, лідери Херсонської установи Кущинський, Жаммет отримали аж по чотири місяці ув'язнення, Гевінський і Діанін взагалі були виправдані [20, 7 червня, с.3]. Більше того, найактивніші звільнені учасники мали змогу агітувати за новий страйк. Щоб

гасла із закликком організувати новий страйк не бентежили голови службовців, вирішили агітаторів не допускати в установи [18, арк.393-393зв.].

Царський уряд виніс для себе уроки із страйку поштово-телеграфних чиновників та службовців. Бажаючи у майбутньому не допустити подібного, пішов на деякі поступки робітникам зв'язку. Була збільшена заробітна плата чиновникам, значно розширили коло осіб з правом на пенсію. Разом з тим, на випадок нової хвилі страйку, розробили план заміни страйкуючих робітників вузлових контор, благонадійними особами із сусідніх установ [13, арк.53].

На цьому зв'язківці не припинили участь у громадсько-політичному житті імперії. Так, чиновники Миколаївської поштово-телеграфної контори навмисно затримували списки небажаних для них кандидатів до виборів у 1-шу Державну думу [21, арк.124].

З іншого боку події 1905-1907 рр. негативно вплинули на рівень злочинності у Херсонській губернії у бік збільшення. Пік зростання припав на середину 1906 р. Про розмах бандитизму в 1906-1907 рр. свідчить значна кількість повідомлень місцевих газет [22, 28 жовтня, с.4; 21 грудня, с.3; 23, 19 січня, с.4]. Для прикладу, можна навести характеристику ситуації жителями селища Нова Прага Олександрійського повіту: «У теперішній час наші жителі позбавлені можливості їхати куди-небудь у наслідок частих грабунків та убивств» [22, 28 жовтня, с.4]. Ріст злочинності негативно вплинув на діяльність поштової служби. Саме поштою перевозилися значні суми грошей, цінних паперів, тому вона завжди була привабливою для грабіжників і всіх хто бажав «легких» грошей.

Шпальти місцевих газет, відомості начальника Одеського поштово-телеграфного округу рясніють свідченнями про спроби нападу і до того ж вдалими на пошту у дорозі [22, 4 листопада, с.3; 6 грудня, с.3; 19, 28 березня, с.4], на поштові установи [24, арк.78]. Більше того, свідченням розгулу бандитизму і зухвалості грабіжників є той факт, що об'єктом їхнього нападу ставали навіть поштові потяги [25, 21 вересня, с.3].

З огляду на вищезазначену ситуацію, з метою вберегти цінності, начальник ОПТО визначив, що листоноші, які супроводжують пошту у дорозі, прирівнюються до військових вартових і повинні не жалкувати свого життя для охорони пошти. Наказав в установах полагодити двері, віконні рами, замки, скрині, зброю (шаблі та револьвери). З допомогою військових навчити службовців користуватися зброєю, ознайомити з правилами поведіння у подібних ситуаціях. У зв'язку з непоодинокими випадками добровільної здачі зброї охоронцями грабіжникам і несміливого поведіння в екстремальних ситуаціях, боязливим запропонував добровільно звільнитися із служби [18, арк.76-76зв.,492-492зв.; 26, арк.430].

Звісно, прийняті заходи не змогли кардинально вирішити проблему охорони пошти. До того ж, простежувалися випадки ігнорування даних постанов. Так, при ревізії поштових охоронних ескортів у липні 1907 р. виявили: неповне озброєння в охоронців; вартові не вміли користуватися зброєю; несправність шкатулок для грошей; незнання листоношами обов'язків охоронця; поштарі допускали незнайомих до кореспонденції; поштарів і сторожів при установах не вчили користуватися зброєю [26, арк.445-445зв.; 27, арк.70-70зв.]. Однозначно, поштова служба негайно потребувала осіб, які у надзвичайних ситуаціях діяли б адекватно.

Досить вчасно звернулося Військове відомство з проханням про влаштування колишніх підлеглих, яких після закінчення російсько-японської війни було достатньо [18, арк.190]. З квітня 1906 р. було вирішено приймати на посади поштарів переважно осіб, які відбули військову службу, а згодом це стало обов'язковою вимогою на посаду листоноші [18, арк.494; 28, арк.38]. Таким чином, поштово-телеграфне відомство отримало професійних охоронців чи хоча б осіб, які могли відносно добре користуватися зброєю.

Ситуація явно набирала негативних обертів – нападів на пошту зростало з кожним тижнем. З огляду на це, начальник округу зобов'язав призначити в установах вищих розрядів, за рахунок зменшення розноски кореспонденції, цілодобову варту із поштарів та сторожів. Запропонував керівництву контор та відділень звертатися до місцевої адміністрації про розміщення поліцейських постів ближче до установ. У місцевостях з критичною ситуацією – звертатися до поліцмейстера або керівника місцевого військового підрозділу про розміщення озброєної варту у середині контори [18, арк.76-77,82,350-350зв.; 21, арк.120].

Так як основні сили силових структур були на придушенні «мятежа», керівники їхніх підрозділів пропонували звертатися по допомогу лише у випадку, коли в установах збереться значна сума. Так, для прикладу, поліцмейстер Одеси пропонував начальнику місцевої поштової контори послуги своїх підлеглих лише у разі ескортування цінностей, із порту до установи, сума яких перевищувала 50 тис. крб. [21, арк.70]. Також поліцмейстери рекомендували, щоб керівники установ розміщених на одному тракті, таємно домовлялися між собою і пересилали грошову пошту разом у визначені дні [29, арк.22-22зв.]. Ясно, що у зв'язку із такою ситуацією начальники установ нерідко змушені були відряджати поштарів самостійно ескортувати на свій страх і ризик «грошову» пошту. Наприклад, у вересні 1906 р., листоноша Херсонської поштово-телеграфної контори доставив із Миколаєва 350 тис. крб., для порівняння, корова в Херсонській губернії у цьому році у середньому коштувала 41 крб. і 80 коп. [21, арк.88-88зв.; 30, с.79]. Тенденція супроводу грошової пошти одним поштарем, не дивлячись на протести поліцейських та військових, зберігалася й надалі. Можливо, існував деякий відсоток того, що це була хитрість, на яку йшли начальники поштових установ, відправляючи листонош не привертаючи до них особливої уваги.

У зв'язку з дефіцитом поліцейських і військових заборонили приймати кореспонденцію у вечірній час в установах без варту. Доставка відправлень обмежувалася центральною частиною населеного пункту [31, арк.57].

Основна маса поштових цінностей транспортувалася залізницею, тому розробили інструкцію по охороні відправлень у поштових вагонах, один із пунктів встановлював щоденну охорону поштових вагонів [32,

арк.47-48; 17, арк.111-111зв.]. Командуючий одеським військовим округом з огляду на обмежену кількість вільних військових сил, запропонував надавати охорону тільки у випадках пересилання значних сум. Вважаючи, що повідомлення по телеграфу не може претендувати на таємність, обмежили строк завчасного повідомлення військових підрозділів, призначених для охорони пошти, 48 годинами взамін 72. Суму залишали у таємниці. На значних лініях залізниці наряд варты поштових вагонів призначався з 15 і більше військових, на менших сім і більше [32, арк.21зв.-22]. Лише з вересня 1907 р. спланували на тиждень дворазову охорону поштових потягів [33, арк.76].

Опанувати ситуацію із злочинністю в імперії було нелегко. Тому з метою максимально обмежити розмір суми цінностей, яка перевозилася поштою і у разі нападу могла стати здобиччю бандитів та розвантажити обов'язки поліцейських, Міністр внутрішніх справ П.Столипін постановою від дев'ятого листопада 1906 р. визначив припинити в установах зв'язку прийом: грошових і відкритих цінних пакунків (останніх тільки з грошима, які мали обіг в імперії); міжнародних грошових і цінних пакунків та грошових пакунків у волосних управах і на залізничних станціях. У той же час, щоб повністю не паралізувати економічне життя в державі, призначив збільшити суму поштових переказів до п'яти тис. крб. [34, арк.1-2].

Вищеперераховані заходи з охорони пошти, хоча й необхідні, наклали негативний відбиток як на функціонування поштової служби, так і на зручності у користуванні її послугами звичайних обивателів. Нерегулярне відправлення «грошової» пошти, заборона приймати цінні пакунки, при збільшенні суми поштових переказів, викликали зростання обігу переказу грошей поштою і спричинили труднощі з їхньою виплатою, оскільки, в установах часто було недостатньо необхідних коштів. Також в установах на залізничних станціях або поблизу залізниць постійно накопичувалися значні суми, що підвищувало ризик втрати для казни значно більшої суми при вдалому нападі злочинців [26, арк.390; 35, арк.7]. Зменшення годин роботи установ, обмеження доставки кореспонденції центральною частиною населеного пункту, як наслідок, необхідність адресантам самостійно забирати пошту викликали невдоволення серед населення.

Поштово-телеграфний страйк посилив недовіру керівництва округу до чиновників і службовців. Та й підлеглі поштово-телеграфного відомства надавали всі підстави, які кидали тінь на їхню службу. Нерідко зв'язківці самі спокушались «легкими» грошима і зникали з ними світ за очі. Наприклад, чиновнику VI розряду наказали доставити сім тис. крб. у місцеве казначейство, але ні його, ні грошей так і не дочекалися [36, арк.19]. Можна зрозуміти і чиновника, сума яку він повинен був доставити у 1906 р., прирівнювалася приблизно його 23-річній заробітній платі [17, арк.343-343зв.].

Керівництво округу відстежило факт збігу нападів на пошту і пересилання значних сум, підозрюючи, що інформацію грабіжникам надають поштово-телеграфні службовці [37, арк.194]. До речі, у сусідній Таврійській губернії, було зафіксовано, що один із нападів на грошову пошту було сплановано за допомогою службовця, звільненого за участь у поштово-телеграфному страйку [19, 28 березня, с.4]. Звісно, керівництво не могло це залишити без уваги. За грифом цілком таємно визначили: максимально обмежити коло осіб, яким було відомо про рух пошти; суму залишати у таємниці; якщо сума більше однієї тисячі крб. викликати охорону. При ризику нападу на пошту вночі, відправляти вдень, але без додаткових витрат, навіть ціною уповільнення руху пошти [37, арк.194,195,195зв.]. Останнє, ще більше загальмувало роботу пошти і посилювало невдоволення її діяльністю.

Не можливо оминати факт, що під час нападів на пошту чиновники і службовці ставали для грабіжників об'єктами, які треба було, якщо не ліквідувати, то хоча б нейтралізувати. Тому нерідко, під час виконання службових обов'язків, зв'язківці отримували поранення. Лише законом від 18 березня 1909 р. їм була встановлена пенсія та допомога як постраждалим від злочинних дій у 1905-1907 рр. [38, арк.240].

Даний період був сприятливий для активного промислу аферистів, шахраїв, які додавали клопоту чиновникам і завдавали збитків відомству. Найчастіше злочинці обирали махінації з поштовими переказами, шляхом отримання їх з допомогою фальшивих або вже використаних документів. Нерідко, за недогляд, чиновники змушені були компенсувати невірно видану суму [25, 14 серпня, с.3; 29, арк.102-102зв.]. З метою максимально обмежити поле діяльності шахраїв, чиновникам, які відповідали за видачу грошей, наказали посилити увагу перед видачею переказів на значні суми, робити підтверджувальний телеграфний запит з місяця відправлення [18, арк.84]. Не всі установи мали телеграф, тому існував деякий відсоток переказів, які було неможливо перевірити, або потребувався деякий час.

Простежувалися випадки шахрайства із знаками поштової оплати. Не гребували цим засобом досить солідні фінансові установи. Так, італійський торговий будинок «Луї Дрейфус» (мав представництва у Миколаєві, Одесі, Феодосії, Генічеську) для відправлення бандеролей у Геную, використовував марки покриті спеціальним засобом, які після відправлення можливо було знову використовувати. Для протидії даного явища, чиновникам наказали бути уважнішими і нагадали, що марки покриті клеєм, лаком або іншим засобом вважаються недійсними [39, арк.90].

Криміногенна ситуація послабла, після того, як основні осередки «бунту» були придушені, а сили поліції і військових були спрямовані на ліквідацію злочинності. З початком 1908 р. ситуація поліпшилася (з першого березня у Херсоні було знято посилену охорону, в установах губернії відновили вечірній прийом кореспонденції) [40, арк.31]. Загальна відміна військової та поліцейської охорони була здійснена лише у квітні 1909 [41, арк.57-57зв.]. Хоча пошта завжди залишалася бажаним і відносно легким засобом для збагачення асоціальних елементів суспільства.

Отже, події 1905-1907 рр. неоднозначно вплинули на діяльність поштової служби Херсонської губернії. З одного боку, чиновники та службовці місцевих установ взяли активну участь у загальному поштово-телеграфному страйку, тим самим показавши хиткість влади без надійного зв'язку. Контрзаходи влади,

політична недосвідченість, розбіжність поглядів у середовищі поштово-телеграфних працівників не дали змогу довести справу до кінця. У той же час, самодержавство змушене було піти на поступки, задовольнивши деякі економічні вимоги зв'язківців. З іншого боку, події зазначеного періоду сприяли активізації злочинності, яка негативно впливала на діяльність поштової служби. Непідготовленість уряду до масштабних надзвичайних ситуацій, змусили вживати заходи щодо охорони пошти, які ускладнили її роботу і звичайно викликали незадоволення у населення.

Джерела та література

1. Лукашенко А. Перша російська революція і Георгій Гапон // Історичний журнал. – 2009. – №1.
2. Ерман Л.К. Интеллигенция в первой русской революции. – М., 1966.
3. Сусоров В.Д. Революційні події 1905-1907 років на Херсонщині. – Х., 2009.
4. Псурцев Н.Д. Развитие связи в СССР 1917-1967 гг. – М., 1967.
5. История развития средств связи на Харьковщине. – Т.2. Почта / С.И. Татарчук, В.Г. Гулян, В.И. Семененко и др. – Х., 2003.
6. Від гінця до Інтернету: Нариси з історії української пошти / Мухін В., Мороз В., Дюков П. та ін. – К., 2002.
7. Базилевич К.В. Основные моменты профдвижения работников связи в 1905-1906 годах. – М., 1926.
8. Лебедев В.Н. Участие работников связи в революционном движении в России. – М., 1974.
9. Иванова Н.А., Шелохаев В.В. Всероссийская почтово-телеграфная забастовка в ноябре 1905 года // Вопросы истории. – 1976. – №10.
10. Іллюшина Л.І., Кормич А.І. Участь поштово-телеграфних службовців у революції 1905-1907 рр. // Український історичний журнал. – 1981. – №7.
11. Коник О.О. Циркуляр Петра Дурново в Бериславській поштовій конторі // Константи. – 2007. – №1(13).
12. Херсонский курьер : Ежедневная газета. – Херсон, 1907.
13. Державний архів Одеської області. – Ф.308. – Оп.6. – Спр.19.
14. Материалы по истории связи в России с XVIII по начало XX вв. – Л., 1966.
15. Революционная борьба на Херсонщине в 1905-1907 гг.: Сб. док. / Ред. кол. и составители Н.А. Даниленко, Г.А.Голубев, В.П. Завгородский и др. – Х., 1962.
16. Державний архів Миколаївської області (далі – ДАМО). – Ф.229. – Оп.4. – Спр.257.
17. Державний архів Херсонської області (далі – ДАХО). – Ф.82. – Оп.1. – Спр.40.
18. ДАХО. – Ф.82. – Оп.1. – Спр.46.
19. Родной край: Ежедневная газета. – Херсон, 1906.
20. Родной край: Ежедневная газета. – Херсон, 1907.
21. ДАМО. – Ф.87. – Оп.1. – Спр.114.
22. Юг: Ежедневная газета. – Херсон, 1906.
23. Юг: Ежедневная газета. – Херсон, 1907.
24. ДАХО. – Ф.82. – Оп.1. – Спр.43.
25. Южный курьер: Ежедневная газета. – Херсон, 1907.
26. ДАХО. – Ф.82. – Оп.1. – Спр.47.
27. ДАМО. – Ф.87. – Оп.1. – Спр.124.
28. ДАХО. – Ф.82. – Оп.1. – Спр.48.
29. ДАХО. – Ф.82. – Оп.1. – Спр.58.
30. Статистическо-экономический обзор Херсонской губернии за 1906 год. – Херсон, 1909.
31. ДАХО. – Ф.82. – Оп.1. – Спр.57.
32. ДАМО. – Ф.229. – Оп.4. – Спр.249.
33. ДАХО. – Ф.82. – Оп.1. – Спр.52.
34. ДАМО. – Ф.229. – Оп.1. – Спр.989.
35. ДАМО. – Ф.87. – Оп.1. – Спр.119.
36. ДАМО. – Ф.87. – Оп.1. – Спр.109.
37. ДАМО. – Ф.87. – Оп.1. – Спр.116.
38. ДАХО. – Ф.237. – Оп.1. – Спр.13.
39. ДАХО. – Ф.82. – Оп.1. – Спр.45.
40. ДАХО. – Ф.237. – Оп.1. – Спр.10.
41. ДАХО. – Ф.82. – Оп.1. – Спр.104.

Федорченко О. В. Влияние революции 1905-1907 гг. на деятельность почтовой службы в Херсонской губернии

На архивных источниках и материалах периодической прессы освещается влияние революционных событий 1905-1907 гг. на деятельность почтовой службы в Херсонской губернии. Особенное внимание уделяется участию связистов в стачке и влиянию криминальной ситуации на функционирование почтовой службы.

Ключевые слова: революция 1905-1907 гг., почтовая служба, периодика.

Fedorchenko O. V. The influence of the events of 1905-1907 on the activity of postal service in Kherson governorate

The influence of the events of 1905-1907 on the operation of postal service in Kherson governorate is described on the basis of archive sources and periodic materials. Considerable attention is paid to the postal service officers participation in the strike and to the influence of criminal situation on the activity of postal service.

Key words: revolution of 1905-1907, mail service, periodicals